

adattal (pedig találhatott volna jóval többet is), másoknál viszont többet sorol föl. Az is előfordul, hogy némely képzős szót a „Szavak“ fejezetben sorol föl (*cserény, sörény, sövény*). viszont a *lepényt* (< ószl. *lepen*) a szuffikszumos alakoknál megteszi példának. De ezen gyűjtésbeli hiányok ellenére is a Tanulmányokban kimerítő képet kapunk az *i-zésről*, amit azonban egy térképpel még szemlélhetővé is tehetett volna.

Túri Károly.

Szegedi Kis Kalendárium 1932. A szegedi egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor körének és tanyai agrársettlemment mozgalmának kiadványaként idén is megjelent a Szegedi Kis Kalendárium. Az ízléses kiállítású kis naptár külső alakjában semmiben sem maradt el „testvérbátyjai“ mögött. A benne közölt népdalokat Salló György gyűjtötte a kiskúnhalasi tanyákon. Ebben a tekintetben a tavalyi naptár jobban sikerült: mind a dalok eredetisége, mint néprajzi és zenei értéke, mind a megválogatás gondossága tekintetében figyelemreméltóbb volt. Az ideiek között egy-két kiskúnhalasi variáns mellett részben általánosan ismert, részben már publikált dalok is szerepeltek, sőt néhány műdal is. A laikus számára azonban — hiszen nem is szaktudósoknak van szánva — friss és közvetlen impresziót tesz. Ebben nagy része van Buday György fametszeteinek, melyek finom ízléssel érvényesítenek magyar népies motívumokat modern grafikai keretben.

A mai nehéz viszonyok között kétszeresen dicséretreméltó minden törekvés, mely ilyen kiadványok útján igyekszik a magyar népi kultúra népszerűsítését elősegíteni s ezért is a Szegedi Kis Kalendáriumot olvasóink szíves figyelmébe és pártfogásába ajánljuk.

b.

KÉRDÉSEK.

44. kérdés. Miféle népszokást értenek a <i>kántáláson</i>? 45. kérdés. Mely helyeket nevez a nép világközepének? Hogy ragadt rájuk és mivel csúfolják lakóit? 46. kérdés. Milyen jelentésben ismeretes a <i>tülök</i> szavunk a szarvból készült 'dudán' kívül? T. K. 47. kérdés. Hol fordul elő a	<i>mirhó</i> szó, mit jelent, lehetőleg pontos leírással. 48. kérdés. Ez a szólás: <i>ismeri a dürgést</i>, hol szokásos? 49. kérdés. Hol ismeretes és mit jelent a <i>csihés</i> szó? Milyen szólásokban használatos? 50. kérdés. A <i>boldog</i> szónak van-e az Alföldön más jelentése, mint 'beatus'?

Ny. A.

FELELETEK.

Felelet a 7. kérdésre. Dr. Tukats Sándor egyetemi adjunctus úr körülbelül 2 évvel ezelőtt egyszer említette előttem, hogy egykori házvezetőnőjük, özv. Gerlics Alajosné, szül. Berta Júlia, kún nyelven tudja elmondani a Miatyánkot. Ez a közlése nagyon meglepett engem, mert emlékeztem rá, hogy Mészáros Gyula Magyarországi kún nyelvenlékek (Bpest, 1914) c. tanulmányában, melyben a kún nyelvű Miatyánknak a XVIII. sz. óta feljegyzett különféle variánsait is részletesen tárgyalja, csak két emberről tud, akik ezt a kún nyelvű szöveget még a XX. sz.-ban is el tudták mondani. (Az egyik egy Somogyi nevű túrkevei gazdaember, akitől Györffy Elek jegyezte fel 1904-ben, a másik a kún-szentmártomi származású Szilárdffy Lajos nyugalm. m. á. v. főellenőr, akitől maga Mészáros jegyezte fel 1913-ban). Arra kértem tehát Tukats urat, hogy írassa le (a ma már nem Szegeden lakó) özv. Gerlicsnével számomra e Miatyánknak ő általa tudott szövegét, s ők mindketten szívesen teljesítették ezt a kérésemet. (Fogadják ezért itt hálás köszönetemet). Mielőtt azonban ezt az eddig ismeretlen szöveget közzétettem volna, kérdést intéztem ez ügyben a N. és Ny. olvasóihoz is (I, 200), mert közérdekűnek tartottam annak megállapítását, hogy vannak-e ma özv. Gerlicsnén kívül még mások is, akik tudják a Miatyánknak kún nyelvű szövegét. A beérkezett felele-

tekből (N. és Ny. II, 79, 155, 307) kiderült, hogy Túrkevén még többben vannak, akik tudják.*

A szabadszállási születésű özv. Gerlicsné Tukats adjunctus úrhoz intézett levelében azt írja, hogy a kún Miatyánkot még négy éves korában tanulta Berta János nevű nagyapjától. Szövege, az ő sajátkezü leírása szerint a következő: „Bizom adta bizom. Szinaton dözső. Szent küklön néce. Gergely bizom. Oknemesbe csermesberge. Kutu kutu berge. Áli kukta. Oh vigy teugerin. Ámon! Mik vók muk hurajuk es homuk vokmuk“.

Ez a szöveg rendkívül érdekes. De főleg csak azért, mert ebben a kún Miatyánk után, valószínűleg anélkül, hogy a közlőnek erről sejtelve volna — a legrégebb összefüggő magyar nyelvenléknek, a Halotti Beszédnek töredékes eleje következik. Egészen kétségtelen ugyanis, hogy az általa tudott szövegnek az *Amen* szó után következő része nem egyéb, mint a HB. „Latiatuc feleym zumtuckel *míc vogmuc. ysa. pur*

* Hajnóczy Iván úr is közölte velünk, hogy Szilády Áronnak a kecskeméti városi könyvtárban levő gyűjteményében van egy keltezetlen, szerinte XVIII. sz.-i jellegű kéziratlap, melyre a kún nyelvű Miatyánk és néhány kún nyelvű üdvözlés van feljegyezve. De ezeknek velünk szintén közölt szövege csak másolata annak, melyet Már András patvarista Kún-szentmiklós város 1774. évi jegyzőkönyvének első lapjára írt, s amely már többször is ki volt adva (l. pl. legutóbb Mészáros i. m. 26, 40). Újból való kinyomatása tehát fölösleges volna.

es *chomuv vogmuc*“ kezdetének romlása. (Az első három szó teljesen kiesett az elmondó, illetőleg leíró emlékezetéből, *ysa pur-*ből pedig *huzajuk* lett. Ez a körülmény pedig azt bizonyítja, hogy ez a szöveg nem egyenes népi hagyomány útján került hozzá, vagy esetleg már nagyapjához is, hanem csak kuriózumként. Vagyis, már nem komoly imádkozás céljából tanította őt az ő nagyapja, vagy tanította az ő nagyapját valaki erre, hanem csak azért, hogy lássa, hogy egy kis fogalma legyen arról, hogy milyen furcsa nyelven imádkoztak egykor a régi kúnok, s milyen furcsán beszéltek egykor a régi magyarok. Ha pedig összehasonlítjuk a kún Miatyánkunk ezt az özv. Gerlicsné-féle szövegét Mészárosnak (i. m. 19) egyrészt az aránylag legépebb Kollár-féle szöveg, másrészt a kazáni tatár nyelv alapján szerkesztett rekonstrukciójával, akkor kiderül, hogy éppen olyan hiányos, mint a HB. elejének általa tudott szövege. Ez az eset valóságos iskolapéldája annak, hogy milyen könnyen és milyen rendkívül nagy mértékben romlanak a csak szokásból, hagyományosan ismételt, de meg nem értett szövegek.

H. A.

Felelet a 24. kérdésre. Korda alatt a barátok oldalán viselt kötelet értik. Voltak III. rendű Ferenrendiek, civilek, kik maguk is viseltek ily *kordának* nevezett kötelet, ezzel jelezték, hogy magukat a rendhez tartozónak vallják. *Sándorfalva* község előljárósága.

Felelet a 25. kérdésre. *Daku*

alatt sárgaszínű juhbőrből készült újjas szőrme kabátot értenek, mely hátul ráncba volt szedve, itt ma már nem viselik.

Sándorfalva község előljárósága.

Felelet a 27. kérdésre. *Szöllőhártya* kifejezést ismerik és ma is használják. Értik alatta a két sor között lévő emelkedést, mely földmennyiséget télen a szöllő talkarására használnak. Ismerik a kukorica-, krumpli- és paszulyhártyát is, azonban ma már ezeket *hártyára* nem művelik.

Sándorfalva község előljárósága.

Felelet a 30. kérdésre. A szegedi *Havi Boldogasszony* kegyképéhez *Fekete Mária* vagy más néven még *Szerecsen Mária* képhez az a népies babona fűződik, hogy ott nem csak lelki, de testi gyógyulást is nyer az oda zarándokoló.

Sándorfalva község előljárósága.

Felelet a 44. kérdésre. *Kántálást* ismerik még ma is — legalább a 60 évesnél idősebbek — *Aranyosrákoson* (Tordaaranyos vm. régi Aranyosszék), ahol szülőfalumban gyermekkoromban én is kántáltam *Karácsony másodnapján*. Hogy ma mint van, nem tudom, mert 50 év óta csak hété-hóba fordultam meg ott és nem Karácsonykor. E karácsonyi versmondásról (kántálásról) írtam én (már régen) egy cikkecskét, és ma is jelentős mennyiségű versgyűjteményem van a 100—150 évvel ezelőtti időből. Mindig készültem feldolgozni, viszonyba hozva a szintén gyűjteményes misztériumi adattaimmal, de ma is rendezetlen.

Borbély Sándor.